

Motion till riksdagen 2022/23:2012

av Peter Hultqvist m.fl. (S)

Försvar och samhällets krisberedskap

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett starkt totalförsvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvecklingen av det militära försvaret och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om försvarsalliansen Nato och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om långtgående samverkan mellan de nordiska ländernas arméer och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till personalen i Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om internationella fredsbevarande insatser och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till Ukraina och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sveriges civila försvar och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om veteraner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	51 453 048	±0
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 501 512	±0

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	27 949 405	±0
1:4 Forskning och teknikutveckling	951 905	±0
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	11 638	±0
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	351 386	±0
1:7 Officersutbildning m.m.	268 034	±0
1:8 Försvarets radioanstalt	1 927 077	±0
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	262 457	±0
1:10 Nämnder m.m.	7 286	±0
1:11 Försvarets materielverk	3 204 537	±0
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	10 984	±0
1:13 Myndigheten för totalförvarsanalys	50 000	±0
2:1 Kustbevakningen	1 488 971	±0
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850	±0
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0
2:4 Krisberedskap	1 380 608	±0
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	426 671	±0
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 480 372	±0
2:7 Statens haverikommission	49 611	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	124 066	±0
2:9 Rakel Generation 2	62 694	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	456 238	±0
Summa	93 952 930	±0

Totalförvarsprincipen grunden i det svenska försvaret

Totalförsvaret är ett yttersta skydd för vår demokrati, våra rättigheter och grundläggande värderingar. Samhällets utveckling ska bestämmas demokratiskt genom fri åsiktsbildning och inte begränsas genom politisk, militär eller annan påtryckning från andra. Därför, och eftersom det säkerhetspolitiska läget i vårt närområde har försämrats över tid, behöver Sverige ett starkt, effektivt och folkligt förankrat försvar.

Det militära och civila försvaret ska sammantaget ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller andra från att försöka angripa, kontrollera eller på annat sätt utnyttja svenskt territorium. Stora investeringar har gjorts och planeras i syfte att nå en högre försvarsförmåga, en förmåga som måste vara uthållig och pålitlig över tid.

En fortsatt upprustning av svenskt försvar

Rysslands folkrättsvidriga krigföring i Ukraina har stöpt om det säkerhetspolitiska läget i Europa. Utvecklingen visar på vikten av att starka multilaterala organisationer som EU och Nato arbetar i samklang, liksom på behovet av ökade investeringar i nationell militär förmåga.

Under den socialdemokratiska regeringen lades den svenska försvarspolitik om. Sveriges försvar har idag som huvuduppgift att försvara landet mot ett väpnat angrepp och vi har genomfört den största upprustningen av det militära försvaret sedan 1950-talet. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetspolitiska läget behöver försvarsförmågan öka ytterligare och i en snabbare takt. Anslaget till det militära försvaret ska öka till två procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt. Socialdemokraterna noterar Försvarsmaktens tidigare bedömning om att 2028 är det år som anslagsförstärkningarna tidigast kan omsättas i stärkt försvarsförmåga på ett effektivt sätt. I det underlag som Försvarsmakten presenterade den 1 november 2022 anges 2026 som möjlig tidpunkt. Det är av avgörande betydelse att den stegvisa upptrappningen till 2 procent genomförs på ett realistiskt sätt från både ekonomisk och militär förmågesynpunkt.

Sverige ska ha ett folkförsvar – ett totalförsvar av och för svenska folket. I detta arbete är värnplikten helt central för att stärka den folkliga förankringen och säkerställa att Försvarsmakten har tillgång till utbildad och övad personal. Antalet värnpliktiga ska öka till minst 10 000 och därefter ska antalet successivt öka för att möta Försvarsmaktens behov. Antalet officerare och civilanställda ska öka. Den samlade krigsorganisationen ska öka från 60 000 till minst 100 000 personer till och med år 2030. Den militära närvaron behöver öka i hela landet. Ytterligare försvarsetableringar ska på sikt övervägas.

Utvecklingen av det militära försvaret

Mot bakgrund av den långsiktiga säkerhetspolitiska utvecklingen med ett tydligt auktoritärt och aggressivt Ryssland är det av största vikt att uppbyggnaden av vårt totalförsvar fortskrider. Basen för detta arbete utgörs i dagläget av försvarsbesluten 2015 och 2020. Sammantaget så innebär det att Försvarsmaktens ekonomiska resurser under tidsperioden 2014 till 2025 ökar med cirka 100 procent.

Försvarsmaktens militära förmåga ökar under samma tidsperiod. Detta bekräftas också i den nuvarande regeringens budgetproposition 2023. I allt väsentligt ansluter den till det arbete som genomfördes under den förra regeringens ledning, vilket också byggde på ett brett stöd i Sveriges riksdag.

Noterbart är också att strategin med två dimensioner varav den ena handlar om uppbyggnad av den nationella försvarsförmågan och den andra om fördjupade försvarspolitiska samarbeten med andra länder har utgjort en bra grund för ansökan om medlemskap i Nato. Denna strategi har skapat en ökad trovärdighet kring Sveriges förmåga att bidra i olika typer av kriser. Men också en insikt om de svenska förbandens kvalitet. Det svensk-finska samarbetet med dess operativa planering bortom fred har också bidragit till ökad trovärdighet.

Den viktigaste utmaningen just nu är att så snabbt som möjligt få ett bejakande svar på svensk och finsk ansökan om Natomedlemskap. Det i sin tur öppnar möjlighet för ett samarbete i stor omfattning mellan bland andra de nordiska länderna. Här handlar det om att se hela området Skandinavien från Arktis till Östersjön som en operativ helhet. Planeringen och uppgifterna måste byggas upp så att de olika armé-, flyg- och sjöstridskrafterna samordnas och grupperas på ett så effektivt sätt som möjligt.

Exempelvis bör försvaret av Nordkalotten bygga på en väl samordnad logistik och ledning där finska, svenska och norska arméstridskrafter samverkar. En sådan samverkan kommer när den väl är upprättad att tydligt uppfattas som tröskelhöjande i

förhållande till en eventuell motståndare. Med förankring i den nuvarande CBT – cross border training – mellan norska, finska och svenska flygförband kan ett liknande förhållningssätt skapas.

Självfallet ska det kopplas till Natos gemensamma missil- och luftförsvar som blir en viktig uppgift för Sverige och Finland att koordineras till redan i inledningen av medlemskapet.

Det svensk-finska samarbete som utvecklats kommer självfallet att fördjupas. Inte på något sätt står det i motsats till samarbetet i Norden eller inom Nato. Snarare så bidrar det till att stärka dessa samarbeten. Svensk-finskt samarbete blir fortsatt prioritet.

Den marina helheten med Norges västkust, det svenska Västerhavet, inloppet till Östersjön och situationen i Östersjön kommer också att kräva gemensam planering mellan de nordiska länderna. Det handlar om att ha en sådan planering att en eventuell motståndare inte känner sig kunna agera på s k friitor. Exempelvis så är kontrollen över Västerhavet av stor strategisk betydelse när det gäller kontrollen av Östersjön. Öresundsregionen är därför militärstrategiskt viktig. Och i förlängningen handlar det om hur de olika Natomedlemmarna runt Östersjön väljer att hantera sina styrkor i området.

Från ett svenskt perspektiv är det nödvändigt att prioritera det nordiska planeringsarbete som självfallet måste länkas samman med Natos planer. Men detta kommer att kräva ett tydligt engagemang och ledarskap. Detta dels för att kunna påverka processen, dels för att resultaten ska bli så bra som möjligt. Här har Sverige ett särskilt ansvar med tanke på ordförandeskapet i Nordefco 2023.

De bilaterala samarbetena med länder som USA och Storbritannien har stor betydelse. Inte minst har det tydliggjorts genom deras militära bidrag i samband med säkerhetsförsäkringarna under ”inviteperioden” i anslutning till processen mot Natoanslutning. Dagens samarbete när det gäller övningar, materiel och informationsutbyte är omfattande. Självfallet ska det fördjupas. När det gäller relationen till USA bör den utvecklas genom upprättandet av ett s k DCA – Defense Cooperation Agreement – då det skulle ge ytterligare djup och stadga till det bilaterala samarbetet.

Några viktiga ståndpunkter inför framtiden är:

- Den militära förmågan ska stegvis öka med ett långsiktigt perspektiv bortom 2030.
- Även om förmågan att försvara Sverige starkt förbättrats sedan 2014 så är den idag inte tillräcklig.
- Förmågan att ta emot stöd och hjälp från Nato och andra länder, bilateralt som multilateralt, måste förbättras. Svensk nationell planering utformas i linje med Natos planering. Frågor som förhandslagring, infrastruktur, baserande, ledning och skydd hanteras i detta sammanhang. Samordning och ledning i norra Skandinavien men också i den marina Östersjömiljön är centrala.
- De bilaterala relationerna med USA, Storbritannien, Frankrike, Tyskland och Canada utvecklas särskilt. Det kan handla om att stärka den transatlantiska länken, agera gemensamt i internationella operationer, samverka i vårt närområde, samarbeta om materiel men också stärka den politiska dimensionen i internationella sammanhang.
- Ytterligare förstärkningar på Gotland är nödvändiga. Det handlar om sådant som kompetenser inom luftvärn, artilleri, underhåll samt ledning/samband. I övre Norrland bör en ny grundorganisationsenhet med inriktning på bl.a. stöd till gränsnära operationer i svensk/finsk/norsk miljö övervägas.

- Mobiliseringsförmågan i svensk försvarsmakt behöver stärkas. Det gäller även logistik, ledning och spridning av förband.
- Samordningen mellan det militära försvaret och det civila blir en viktig huvuduppgift. Här kan pilotprojektet på Gotland om en egen totalförsvarsorganisation vara ett bra exempel.
- Försvarsmaktens numerär ska växa med bland annat fler värnpliktiga. År 2025 handlar det om 8 000. Därefter bör målet vara minst 10 000 värnpliktiga så snart det är realiserbart.
- Det måste ske en effektiv uppföljning av de nu omfattande materielbeställningarna. Sådant som tidpunkt för leveranser, kostnader och förseningar måste analyseras då de har en direkt effekt dels på substansen i försvarsbesluten, dels på förmågetillväxtens förutsättningar.
- Redan nu bör en analys av svenskt ubåtsvapens utveckling göras. Svensk kompetens och förmåga är bäst i världen när det gäller Östersjöns operativa miljö. En relativt snabb analys på denna punkt kan ligga till grund för ytterligare beslut om förstärkningar av svenskt ubåtsvapen.
- Stridsflygets utveckling på lång sikt är en angelägenhet av stor betydelse. Även på detta område så besitter Sverige unik kompetens och operativ skicklighet. Jas Gripen är det stridsflygplan som är mest anpassat för de operativa krav som nordisk miljö ställer. Men för svensk stridsflygteknologis överlevnad kan samverkan med andra länder krävas. Samtidigt kan ställningstaganden om Sveriges nationella engagemang krävas.
- Brigaden som en basplatta för försvaret måste fortsätta att utvecklas. Den är den främsta exponenten för det genomtänkta försvaret av markarenan. Uthålligheten är avgörande för kontrollen i denna dimension. De tre brigader som nu är under uppbyggnad bör kompletteras med ytterligare brigader. Divisionsnivån ska stegvis stärkas.
- Övningar där samverkan mellan armé, flyg och marinstridskrafter fördjupas är av väsentlig betydelse. Det var ett huvudsyfte med Aurora 2017 och kommer också att bli det för Aurora 2023. Just förmågan att klara denna typ av samverkan är avgörande för den militära effektiviteten.
- Det är av nationellt intresse att Sverige på ett framgångsrikt sätt kan verka på den försvarsindustriella marknaden. Genomgående är det ett faktum att samverkan mellan näringsliv och stat på detta område måste vara nära och effektiv. Stora krav ställs här på både FMV och Försvarsdepartementet. FMV:s möjligheter att agera måste stegvis byggas ut genom tillskott av personal för just exportinsatser.

Grunden för att kunna åstadkomma fortsatt förmågeökning inom svensk försvarsmakt är stabilitet i de ekonomiska förutsättningarna. Nu tillför regeringen cirka 5 miljarder i nya ekonomiska medel för 2023. Det är i konsekvens med försvarsbeslutet 2020, dvs tidigare politiska uppgörelser, och måste betraktas i det perspektivet. Anslagshöjningens nivå ligger i konsekvens med den förra regeringens arbete.

Problematiken kring dagens ekonomiska situation handlar om inflationen, den ökade efterfrågan på den försvarsindustriella marknaden, hyresutvecklingen, drivmedelspriser, bristande priskompensation och stigande räntor. Samtidigt finns det risk för att ökande anslag minskar effektiviseringsstrycket i Försvarsmaktens organisation. Alla dessa faktorer gör det nödvändigt att värdera konsekvenserna på den militära förmåge-

utveckling som är planerad t o m 2025. Kontrollstationen 2023 blir viktig för att belysa just detta perspektiv.

Nato

Det finns ett före och ett efter den 24 februari 2022. Rysslands olagliga invasionskrig mot Ukraina har i grunden ändrat förutsättningarna för fred och stabilitet i Europa. När Ryssland visade en fullständig avsaknad av respekt för den europeiska säkerhetsordningen kunde vi inte luta oss mot det systemet på samma sätt som vi har gjort tidigare. Socialdemokraterna gjorde därför bedömningen att det bästa för Sveriges säkerhet var ett svenskt Natomedlemskap och att ansökan skulle göras tillsammans med Finland.

Sverige har ansökt om ett Natomedlemskap och har i dagsläget invitee status. Vi ser fram emot att bli fullvärdig medlem och bidra till hela alliansens säkerhet. Medlemskapet i Nato höjer tröskeln i förhållande till en kris eller konflikt i vårt omedelbara närområde, men det ställer också krav på att vi måste fortsätta stärka vår nationella försvarsförmåga och vara en trovärdig partner.

Långtgående samverkan mellan de nordiska länderna

Ryssland kommer under lång tid framöver att utgöra problem för Europa och västvärlden. Det är därför viktigt att vi har en militär styrka med hög tröskel och enighet i Nato och i EU.

I Norden har vi en särskild förpliktelse att hjälpa varandra. Sverige har redan nu krigsplanläggning med Finland och har de senaste 8 åren fördjupat samarbete, informationsutbyte och övningsverksamhet med övriga nordiska länder.

En av grunderna i Nato är att medlemsländerna tar ett kollektivt ansvar. Sverige ska ha en hög ambition i Nato och tillsammans med övriga nordiska länder utveckla totalförsvarsplaneringen i Norden. Sverige, Norge och Finland bör gemensamt ta ett stort ansvar för Skandinaviens nordliga delar och då särskilt Nordkalotten.

Personal

Av Försvarsmaktens årsredovisning för 2021 framgår att det för tillfället är ca 24 300 kontinuerligt anställda i myndigheten, inräknat ca 700 kontinuerligt anställda gruppbefäl, soldater och sjömän som är tjänstlediga för officersutbildning. Av Försvarsmaktens budgetunderlag för 2023 framgår att antalet kontinuerligt anställda kommer att vara 27 100 år 2023.

I dagsläget består den samlade krigsorganisationen av ca 66 000 personer. Vi socialdemokrater vill att den samlade krigsorganisationen ökar till minst 100 000 personer till och med år 2030.

Försvarsmaktens viktigaste resurs är personalen och folkförankringen är avgörande för Sveriges motståndskraft. Försvarsmaktens förmåga att attrahera och behålla kompetent personal kommer att vara avgörande för myndighetens förmåga att växa i enlighet med försvarsbeslutet och riksdagens intentioner. Här måste Försvarsmakten ge de anställda goda villkor för att kunna rekrytera officerare, soldater och sjömän.

Hinder för reservofficerare att öva och tjänstgöra måste undanröjas. Förra året röstade riksdagen ja till försvarsutskottets betänkande om att underlätta för reservoffi-

cerare att tjänstgöra i Försvarsmakten genom att ge dem rätt till tjänstledighet. Det är angeläget att regeringen skyndsamt agerar för att genomföra detta. Det är orimligt att personer ska förhindras att tjäna vårt land på grund av att de inte får tjänstledigt från sina civila arbeten. Arbetsgivare måste i högre utsträckning se reservofficerare som en tillgång på arbetsplatsen och tjänstgöring i Försvarsmakten måste ses som meriterande.

Försvarsmakten måste också arbeta aktivt med jämställdhetsarbetet och med inkludering. Det ska vara möjligt att kombinera en karriär inom Försvarsmakten med familjeliv. Försvaret av Sverige är en angelägenhet för hela landet och hela befolkningens kompetens måste kunna tillvaratas.

Internationella fredsbevarande insatser

Säkerhetspolitiken ska vara stabil, tydlig och långsiktig. FN:s verksamhet för att bygga, bevara och vid behov tvinga fram fred är viktig. Principen om skyldighet att skydda ska efterlevas. De länder som angriper sin egen befolkning ska inte kunna hänvisa till suveränitet för att undvika att världssamfundet ingriper. Sverige ska fortsätta sitt aktiva engagemang och bidra med svensk trupp, poliser och annan civil personal i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE. För alla fredsbevarande och fredsframtvängande operationer som Sverige deltar i ska det finnas ett tydligt folkrättsligt mandat. Nya hot, som gränsöverskridande organiserad brottslighet och terrorism, påverkar också den fredsbevarande verksamheten. Vi ska kontinuerligt anpassa oss efter hur svenska insatser bäst kan bidra.

Sverige deltar nu i internationella insatser i Irak, Kosovo och inom ramen för EU:s missioner. Operation Unifier i Ukraina är tillfälligtvis vilande. Sverige avvecklar sin FN insats i Mali. Det är viktigt att understryka att demokratiska västländers bidrag till FN:s militära insatser är av stor betydelse, dels för den militära kompetensen i FN-systemet och förmågan i respektive mission, dels för att upprätthålla trovärdigheten i FN som organisation. Sverige behöver sträva efter att kontinuerligt bidra i en större FN-mission.

Stöd till Ukraina

Sedan kriget bröt ut har Sverige bistått med sex militära stödpaket och ett utbildningspaket med syftet att genomföra militär grundutbildning för ukrainska medborgare. Det är sannolikt att kriget i Ukraina kommer att pågå under en längre tid. Därför är det viktigt att Sverige fortsätter stödja Ukraina. Detta måste ske kontinuerligt och samordnas med andra länder och stödet ska vara efterfrågat av Ukraina. Samtidigt måste detta också vägas mot våra nationella behov för att upprätthålla försvarsförmågan i Sverige.

Sveriges civila försvar

Det civila försvarets främsta uppgifter är att:

- värna civilbefolkning
- säkerställa en nödvändig försörjning
- upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna
- stödja Försvarsmakten

Civilförsvaret måste byggas för att klara krigets krav. Då klarar civilförsvaret också att hantera fredstida kriser. Erfarenheterna av kriget i Ukraina visar tydligt det civila försvarets viktiga roll i krigstid. Ytterst måste det vara dimensionerande för uppbyggandet av det civila försvaret, även om detta är en omfattande och stegvis process.

Ett fungerande civilt försvar omfattar hela samhällets bredd. Möjligheterna att hantera skador på människor, byggnader och infrastruktur är centrala. Att kunna upprätthålla transporter, cybersäkerhet, genomföra reparationer, organisera produktion, lagerhålla, arrangera befolkningsskydd, sjukvård, räddningstjänst och hantera flyktingströmmar är andra exempel. Allt detta är viktiga punkter när framtidens civila försvar ska byggas.

Det militära och civila försvaret är kommunicerande kärn i totalförsvaret. Under de senaste två mandatperioderna har socialdemokratiska regeringar tillfört det civila försvaret ytterligare 4,3 miljarder kronor.

Direkt efter regeringskiftet 2014 påbörjade den socialdemokratiska regeringen en kraftfull och intensiv upprustning av hela totalförsvaret. Samtliga delar av totalförsvaret har setts över, utredningar tillsatts, myndigheters regleringsbrev anpassats efter den ökade beredskapens krav och samarbeten med andra nationer skapats, breddats och fördjupats. Den socialdemokratiska regeringen har totalt sett initierat och genomfört de största satsningarna på totalförsvaret sedan andra världskriget.

Bland de viktiga beslut som fattats och utredningar som tillsatts kan nämnas:

- Pilotprojekt på Gotland med samordning av civilt och militärt försvar.
- Ökad övningsverksamhet mellan civilt och militärt försvar.
- Ökat antal civilförsvarsföreningar.
- Utredning om befolkningsskydd.
- FOI-studie om utländskt ägande och investeringar i utbildningsväsendet.
- Inrättandet av Myndigheten för totalförsvarsanalys.
- Utredning om kontroll vid överlåtelse av egendom av väsentlig betydelse för totalförsvaret.
- Utredning om dimensionerande planeringsförutsättningar för kommunal räddningstjänst under beredskap.
- Uppdrag till MSB för att stärka samhällsfunktioner för att hantera it-incidenter och förenkla stöd inom informations- och cybersäkerhet.
- Utredning om ökad försörjningsberedskap för varor och tjänster från industrin.
- MSB-uppdrag om beredskap för att utbilda ungdomar i krisberedskap och civilt försvar.
- Uppdrag till MSB om att bedöma behov av personalförstärkningar inom bevakningsansvariga myndigheter i samband med höjd beredskap och krig.

Sveriges civila försvar måste förstärkas och försörjningsförmågan förbättras. Det civila försvaret omfattar hela samhällets motståndskraft. Tillsammans med det militära försvaret utgör kommuners, myndigheters, regioners, enskildas, företags och civilsamhällets beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder en väsentlig del av det svenska totalförsvaret. Vi socialdemokrater vill fortsatt se över såväl den generella försörjningsberedskapen som hälso- och sjukvårdens beredskap för att säkra tillgången till nödvändiga råvaror, livsmedel och mediciner. Vi vill se en ökad beredskap i transportsektorn och energisektorn. Det pågående kriget i Ukraina, och den allmänna säkerhetspolitiska utvecklingen i vår del av världen, visar att infrastruktur och energi kan utgöra aktiva mål för en antagonist som vill skapa oro och oreda. Utan ett

fungerande transportsystem och tillförlitliga energikällor blir störningar i samhällets funktionalitet snabbt mycket omfattande.

Utvecklingen av det civila försvaret ska även stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar i fred. Det nordiska samarbetet behöver stärkas, inte minst för att säkerställa en god samverkan vid kris. Ett starkare och mer organiserat samarbete med våra nordiska grannländer är en viktig del i utvecklingen av den civila beredskapen i våra gränsområden. Även Försvarsmaktens befogenheter och förutsättningar att stödja samhället vid civila kriser ska utvecklas.

Vid en kris eller vid ett försämrat säkerhetspolitiskt läge är ett fungerande utomhusvarningssystem av stor betydelse. Sveriges befolkningsskyddsrum behöver rustas upp för att öka skyddseffekten och antalet tillgängliga platser. Den socialdemokratiska regeringen beslutade därför den 6 maj 2021 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att analysera och lämna förslag till hur ett modernt och väl anpassat fysiskt skydd för civilbefolkningen mot direkta konsekvenser av krigshandlingar på svenskt territorium bör vara utformat. Utredaren lämnade den 7 november 2022 sitt betänkande Ett stärkt skydd för civilbefolkningen vid höjd beredskap (SOU 2022:57) till regeringen.

Myndigheter har viktiga uppgifter i att fortsätta utveckla planerings-, beredskaps- och övningsverksamheten. Ett bredare frivilligt deltagande i det civila försvaret och i krisberedskapen är angeläget och viktigt. Människor ska stödjas att både vara bättre förberedda för sin egen försörjning under kort tid och för att organiserat kunna stödja sina medmänniskor vid kriser. Här har folkrörelser och civilsamhällesorganisationer en viktig roll att spela.

Varje invånare i Sverige har en viktig roll i totalförsvaret och med ett ökat beredskapstänkande kan varje person ta ett eget ansvar för hushållets krisberedskap. Detta stärker hela samhället och ökar Sveriges totala motståndskraft. Värnplikens återinförande med den stegvis ökande numerären skapar en ökad medvetenhet hos svenska folket om den enskildes ansvar och betydelse för totalförsvaret.

Bland de uppdrag den socialdemokratiska regeringen gav till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap i syfte att öka medvetenheten fick två extra stora genomslag:

- Information till allmänheten om den enskildes ansvar för s.k. enveckasberedskap med förnödenheter.
- Information till alla hushåll om beredskap för kris och krig.

Sammantaget handlar upprustningen av det civila försvaret om förstärkningar över hela fältet, bland annat hälso- och sjukvården, transporter, energiförsörjning, kommunikationer, dricksvatten, befolkningsskydd och räddningstjänst, informations- och cybersäkerhet, stöd till frivilligorganisationerna och näringslivet.

Det psykologiska försvaret

Under krissituationer ökar risken för ryktesspridning. En viktig del i att motarbeta detta är ett starkt psykologiskt försvar. Den socialdemokratiska regeringen inrättade därför vid årsskiftet 2021/2022 Myndigheten för psykologiskt försvar som har det överordnade ansvaret för att utveckla och samordna Sveriges psykologiska försvar.

Syftet med det psykologiska försvaret är att värna det öppna och demokratiska samhället, den fria åsiktsbildningen samt Sveriges frihet och oberoende. Arbetet för att stärka allmänheten mot desinformation och propaganda måste fortsätta.

Krisberedskap

Sveriges krisberedskap bör indelas i ett förebyggande perspektiv och ett hanterande perspektiv. Med dessa utgångspunkter är målen för krisberedskapen att

- minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet
- värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar.

Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och konsekvenser av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder. Krisberedskapsarbete utgör också en utgångspunkt för arbete med det civila försvaret.

Skydd mot olyckor

Målet för skydd mot olyckor är enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor att i hela landet ge människors liv, hälsa, egendom och miljö ett – med hänsyn till de lokala förhållandena – tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor. Arbetet för skydd mot olyckor ska ske löpande och konsekvent med hänsyn tagen till samhällsutvecklingen och den inverkan denna får på människors beteendemönster.

Verksamheten i frivilliga försvarsorganisationer

De frivilliga försvarsorganisationerna, som är 18 till antalet och regleras i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet, är med sin bredd, erfarenhet och kunskap en ovärderlig kugge i totalförsvaret. De bidrar till det svenska totalförsvaret och den svenska krisberedskapen t.ex. genom informationsspridning, utbildning och ungdomsverksamhet. Inom det militära försvaret har de frivilliga försvarsorganisationerna under åren bidragit till bemanningen av Försvarsmaktens krigsorganisation, företrädesvis till hemvärnet. Detta arbete fortsätter. De frivilliga försvarsorganisationerna bidrar också genom sin verksamhet till ökad folkförankring och försvarsvilja. En stark och väl förankrad försvarsvilja är en oerhört betydelsefull faktor för det militära försvarets samlade krigsavhållande förmåga.

De frivilliga försvarsorganisationerna måste fortsatt ges det stöd som de behöver för att utföra och utveckla sina verksamheter. De frivilliga försvarsorganisationernas roll ska stärkas och vara en viktig del av försvaret.

Cybersäkerhet

Vårt alltmer digitaliserade samhälle ger oss stora fördelar men medför också ökade sårbarheter och risker. Vi måste konstatera att det finns stora utmaningar på cybersäkerhetsområdet.

I den digitaliserade världen har risken för cyberangrepp på samhälle, företag och enskilda ökat markant. Det svenska cyberförsvaret och beredskapen för cyberangrepp

måste stärkas. Det är idag viktigare än någonsin tidigare att såväl myndigheter, som kommuner, regioner och företag bedriver ett systematiskt informations säkerhetsarbete. Det är av särskild vikt att stärka it- och cybersäkerheten samt samhällets förmåga att möta asymmetriska cyberhot. Den nationella cyberkompetensen behöver stärkas för att kunna bemöta cyberangrepp och antagonistiska cyberhot.

Den socialdemokratiska regeringen gav i december 2020 i uppdrag till FRA, Försvarsmakten, MSB och Säpo att fördjupa samverkan inom cybersäkerhetsområdet genom ett nationellt cybersäkerhetscenter. Det nationella cybersäkerhetscentrumet har inrättats och bidrar till arbetet. Syftet med det nationella cybersäkerhetscentret är att stärka Sveriges samlade förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberhot som utgör en av källorna till de it-incidenter som drabbar Sverige. Cybercentret ska också förmedla råd och stöd om hot, sårbarheter och risker samt utgöra en nationell plattform för samverkan och informationsutbyte med privata och offentliga aktörer inom cybersäkerhetsområdet.

Veteraner

Veteraner förtjänar samhällets uppskattning och stöd. Veteranpolitiken syftar till att ge personal som tjänstgör i insatser samt deras anhöriga ett stöd som står i proportion till de risker och påfrestningar som de utsätts för samt de uppoffringar de måste göra.

Sverige ska ha en veteranstrategi som innehåller mål och åtgärder som riktar sig mot de ca 55 000 nu levande svenska kvinnor och män som tjänstgjort i militära insatser utomlands. Arbetet med strategin ska slutföras under 2023.

Utvecklandet av en veteranstrategi ska syfta till att konsolidera, stadfästa och fortsätta den nuvarande veteranpolitiken och tar sin utgångspunkt i redan genomförda och beslutade åtgärder.

Den svenska veteranpolitiken vilar på en stabil grund och präglas av kontinuitet. Den socialdemokratiska regeringen arbetade under två mandatperioder metodiskt för att öka stödet till Sveriges veteranter samt att öka medvetenheten hos den breda allmänheten om militära och civila veteraners insatser. Den socialdemokratiska regeringen, tillsammans med Försvarsmakten, vidtog flera åtgärder på området. Till dessa hör instiftandet av Försvarsmaktens medalj till sårade i strid respektive förtjänstmedalj med svärd, upprättandet av ett veteranmonument samt inrättande av veterandagen, som sedan 2018 är allmän flaggdag. Veterandagen och dess manifestation är en viktig del i erkänsla och stolthet. Därav finns ett politiskt deltagande på regeringsnivå där tidigare socialdemokratiska statsminister deltagit vid två tillfällen.

Den socialdemokratiska regeringen reglerade Försvarsmaktens verksamhet i regleringsbrev inom veteranområdet. Här kan framhållas uppgiften att 2017 inrätta ett veterancentrum som ska driva, utveckla och implementera myndighetens veteran- och anhörigarbete. Detta inkluderar studier och forskning där mycket redan gjorts. Det finns ett samarbete mellan försvarsmyndigheter, universitet och institutioner samt internationella erfarenhetsutbyten.

Från 2015 till 2022 har 227 miljoner kronor i statsbidrag avdelats till frivilliga veteransoldat- och anhörigorganisationer för verksamhet som stödjer Försvarsmaktens personal före, under och efter tjänstgöring i internationella militära insatser samt till anhöriga till sådan personal. För Försvarsmaktens arbete med uppföljning av personal i internationella insatser har sedan 2015 avdelats 130 miljoner kronor.

Många veteraner har både kunskap och engagemang i totalförsvaret, alltifrån krigsplacering i det militära försvaret alternativt i det civila försvaret till hemvärn och frivilligorganisationer. Veteraner finns i hela samhället och den enskildes unika kompetens är viktig. Det är därför viktigt att det arbete som pågår med att stärka det svenska försvaret kommuniceras i olika sammanhang och synliggör behovet av kompetens och möjligheter till engagemang.

Peter Hultqvist (S)

Helén Pettersson (S)

Heléne Björklund (S)

Johan Andersson (S)

Markus Selin (S)

Lena Johansson (S)

Marcus Andersson (S)